

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus De Virtutibus Moralibus, De Justitia Et Jure Et De
Contractibus

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, MDCCXXXIII.

VD18 90392159

Cap. II. De natura & necessitate restitutionis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40993

fenſæ juxta morem Patriæ, triginta circiter
 fuſſium percuffionibus corpus ſuum ultro
 ſubjicientis, eſſe injurioſam, licet non ſit vio-
 lenta, cùm ille canon non tam in favorem Clerici
 ordinati, quàm in favorem ordinis Clericalis fue-
 rit promulgatus. 2. Quia Jus inabdicabile eſt
 illud, cui efficaciter cedere non poteſt Domi-
 nus: ergo cùm tunc conſenſus ſit inefficax ad
 tollendum Jus, quod habet conſentiens, ne
 fiat illa actio; revera manet totum Jus illud,
 ac proinde talis actio eſt verè injurioſa, utpo-
 te contra Jus alterius permanens. 3. Innoc.
 XI. damnavit hanc propoſ. *Copula cum conju-
 gata conſentiente marito non eſt adulterium, adeo-
 que ſufficit in Confeſſione dicere ſe eſſe fornicatum.*
 Quippe Jus mariti eſt inabdicabile, cùm ex
 natura matrimonii Jus copulæ ſit eſſentialiter
 conjugibus affixum. Maritus tamen con-
 ſentiens cenſetur condonare injuriæ repara-
 tionem.

CAPUT II.

De natura, & neceſſitate reſtitutionis.

Q. I. **Q**uid eſt reſtitutio?

Reſp. **Q**uid eſt reſtitutio? **Reſp.** Eſt rei alienæ redditio, vel damni
 illati compensatio, debita ex Juſtitia ad æqua-
 litatem: vel etiam rei alteri debitæ ſolutio.
 Nam de ea ſic ſumpta hinc agetur. Unde eſt
 actus Juſtitia commutativæ, quæ verſatur cir-
 ca

ca æqualitatem rei ad rem ex S. Thoma 2.2. q. 62. a. 1. Differt à satisfactiōe sive latè, sive strictè sumptâ. Nam satisfactiō latè sumpta est quid generalius, & complectitur tum restitutionem, tum etiam quamlibet reparationem, & subitionem pœnæ pro offensâ alteri illatâ: satisfactiō verò sumpta strictè est inhonorationis, ac contumeliæ illatæ reparatio, & sic spectat personam: at restitutio est rei alienæ redditio, vel damni compensatio, vel debiti solutio, & spectat res, non personas: nec semper supponit injuriam, ut satisfactiō, nam v. g. qui depositum reddit, verè restituit, licèt nullam injuriam intulerit. Quæ tamen de restitutione dicentur, applicari debent satisfactiōi latè sumptæ, & reparationi famæ, honoris & aliorum bonorum, cùm sit eadem ratio, ac regula pro his omnibus.

Q. 2. An restitutio actualis necessaria est ad salutem necessitate præcepti?

Resp. Aff. nisi impotentia excuset, vel adsit justa causa differendi. Constat 1. ex Rom. 13. Reddite omnibus debita... nemini quidquam debeatis, nisi ut invicem diligatis. & Ezech. 33. Si fecerit iudicium, & justitiam, & pignus restituerit ille impius, rapinamque reddiderit, in mandatis vitæ ambulaverit, nec fecerit quicquam iniustum: vitæ vivet, & non morietur, &c. & Jac. 5. Ecce merces operariorum, quæ fraudata est à vobis, clamat, &c. 2. ex Reg. 4. Jur. in 6. Peccatum

catum non dimittitur, nisi restituatur ablatum.
 Idem habet Sancti Augustin. in c. Si res 14. q.
 6. ibi: si res aliena, propter quam peccatum est,
 cum reddi possit, non redditur, non agitur peniten-
 tia, sed fingitur. Si autem veraciter agitur, non
 remittitur peccatum nisi restituatur ablatum:
 sed, ut dixi, cum restitui potest. 3. Quia qui non
 restituit cum potest, nec habet rationabilem
 causam differendi, voluntariè nocet, & facit
 injuriam proximo: nam eum privat possessio-
 ne, & usurei suæ, vel debitæ, & violat Jus quod
 habet, ut rem illam nunc possideat. At inju-
 ria quælibet prohibita est lege divina naturali,
 præsertim hæc generali: *Quod tibi non vis fieri,
 alteri ne feceris: suum cuique reddendum.* Quod
 procedit, sive res sit debita ob injuriam, sive
 ex contractu justo, cum sit utrobique eadem
 ratio, & creditor habeat Jus strictum possi-
 dendi rem sibi ex contractu debitam. Hoc
 autem præceptum divinum naturale est pri-
 mariò negativum, & secundariò affirmati-
 vum. Nam primariò vetat, ne retineatur
 alienum, vel alteri debitum invito rationabili-
 ter Domino, & ideò præcipit actum restitu-
 endi. *Præceptum de restitutione facienda, quam-
 vis secundum formam sit affirmativum, implicat
 tamen in se negativum præceptum, quo prohibe-
 mur rem alterius detinere.* Ait S. Thom. q. 62.
 a. 8. ad 1. quare obligat semper pro semper,
 nam semper illicitum est retinere rem alienam,
 Domino rationabiliter invito: deinde omis-
 sio

sio restitutionis est virtualiter acceptio rei alienæ continuata, invito Domino, ideóque furtum continuatum contra præceptum negativum, *non furtum facies*. Unde Conc. Gener. Later. IV. c. 39. ait *non multùm interesse, præsertim quoad periculum animæ, detinere injustè, ac invadere alienum*: & à Trident. sess. 25. c. 12. qui decimas non solvunt, res alienas invadere dicuntur. Hinc mortaliter peccat, qui notabili tempore omittit restitutionem, vel solutionem integram, quam potest facere, vel etiam brevi tempore omittit, si inde creditor damnum grave patiatur. Quia tunc graviter lædit Jus alterius: nec excusatur, eò quòd imposuerit hæredibus suis obligationem restituendi, cum hanc ipse nunc habeat, & implere teneatur. Adde quòd sæpè hæredes non restituant, ideóque periculum sit ne omittatur restitutio: qui autem non potest restituere, debet habere voluntatem saltem implicitam restituendi, cum primùm facultas restituendi aderit, & moralem diligentiam adhibere ad hanc facultatem comparandam: qui enim tenetur ad finem, simul tenetur ad media ad eum necessaria. Qui verò non potest totum restituere, tenetur statim restituere, ac solvere partem quam potest, cum circa illam non habeat justam excusationem.

Q. 3. *Quandonam peccatum injustæ detentionis continuatur, & multiplicatur?*

Resp. I. Qui non restituit, vel debita non solvit, cum potest, & debet, actu peccat toto

tem-

tempore, quo id omittit: quia omiffio resti-
tutionis, vel solutionis debitæ toto eo tempo-
re, quo fieri potest, est injuriosa proximo:
nam per illam continuè læditur jus, quod ha-
bet possidendi rem suam, vel sibi debitam, &
ea utendi; & talis omiffio est sufficienter vo-
luntaria, cum omittens possit, & debeat resti-
tuere, & ad hanc obligationem advertere.
Tunc enim si non restituit habet voluntatem
continuam saltem interpretativam detinendi
rem alienam, vel alteri debitam: quæ volun-
tas permanet moraliter, quamdiu non retra-
ctatur, vel interrumpitur; sicut qui alium in-
justè conjicit in carcerem, & ibi relinquit, con-
tinuè peccat, quia continuè lædit jus proximi.

Igitur qui non restituit, cum potest, peccat
actu singulis momentis, non quidem singulis
novum peccatum addendo, sed prius actu
continuando. Quod quò plus durat, eò fit
gravius ratione majoris liberæ durationis, vel
etiam majoris nocuenti, quod inde Domi-
nò evenit, nisi tale peccatum detentionis in-
terrumpatur, & multiplicetur.

Resp. II. Iniquus detentor rei alienæ, vel
alteri debitæ, novum peccatum admittit, & sic
multiplicat numero peccata injustæ detentio-
nis 1. Quoties habet voluntatem expressam
non restituendi; nam quilibet ejusmodi actus
est peccatum; & nihil est exterius in quo illi
actus uniantur, & continentur, ad faciendum
unum moraliter actum. 2. Quoties inter-

rumpit illud peccatum actuale detentionis, & postea advertit, vel advertere potest, ac debet ad obligationem restituendi, & tamen non restituit, cum potest: quia toties omissio restitutionis est ei saltem interpretativè voluntaria, & nova culpa. Interrumpitur autem moraliter per contritionem, vel propositum restituendi, per impotentiam restituendi, per somnum, vel longam distractionem, aut occupationem circa alias res: nam tunc volitio non restituendi non durat virtualiter eadem numero. Ex dictis sequitur iniquum detentorem teneri explicare in confessione **1.** Totum tempus, quo suâ culpâ non restituit, vel non solvit, ut intelligatur gravitas peccati, & quantum fieri potest multitudo actuum interiorum, vel continuatio æquivalens multis actibus internis. **2.** Numerum volitionum non restituendi, seu quoties admisit novum peccatum detentionis; nam tot sunt peccata numero distincta. **3.** Quoties interim occasionem restituendi habuerit, & neglexerit, ut intelligatur multitudo actuum, seu omissionum exteriorum. **4.** An Dominus ex illa detentione tristitiam magnam, vel grave damnum passus sit, ut intelligatur tota malitia detentionum.

Sed quid si detentor utatur re aliena?

Resp. 1. Si Domino perinde sit, ut aris heres suâ, an eam apud te detineas otiosam, non magis peccas utendo, quàm retinendo solùm; quòd

quòd si Dominus longè ferret ægrius usum, quàm otiosam detentionem, eo quòd res usu atteratur, vel periculo exponatur, tunc gravius peccas usu ejus rei, quàm nuda detentione: nam plus est cæteris paribus uti re aliena, quàm eam nude detinere invito Domino, ac proinde major est injuria. 2. Si res apud te facta sit deterior, ita ut prudenter judices, Dominum eam non amplius velle, sed potius pretium ejus; non peccas eâ utendo, aut eam destruendo, quia hoc non facis invito Domino. Peccas tamen, ejus pretium non restituendo, cum primùm potes.

CAPUT III.

De Radice obligationis restituendi.

Q. I. Unde oritur obligatio restituendi?
Resp. Ex quatuor Capitibus scilicet I. Ex injusta acceptione, qua intelligitur injusta, & culpabilis rei alienæ ablatio, retentio, vel damnificatio, ex cap. ult. de Injur. ibi: *si culpâ tuâ datum est damnum, vel injuria irrogata, seu aliis irrogantibus opem tulisti, aut hæc imperitiâ tuâ sive negligentia evenerunt, jure super his satisfacere te oportet.* Nam jus per injuriam auferri nequit: ergo in eo, cujus res ablata, vel destructa est, semper manet jus ad illam habendam, vel ejus pretium, quod est res æquivalenter: ac proinde manet in altero obligatio restituendi.